

به نام خدا

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور

تیپ‌های گیاهی استان ایلام

از:

مهندس... محمدپور

همکار:

محمدرضا جعفری، علی نجفی‌فر، جعفر حسین‌زاده و ایاد اعظمی

هماهنگ‌کننده ملی:

محمد فیاض

سرشناسه	: محمدپور، ماشا...
عنوان و نام پدیدآور	: طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور، تیپ‌های گیاهی استان ایلام / از: ماشا... محمدپور، با همکاری محمدرضا جعفری... (و دیگران)؛ هماهنگ‌کننده ملی: محمد فیاض.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ز، ۱۳۸ ص: مصور، جدول، نمودار؛ ۲۹*۲۲ سانتی‌متر.
فروست	: موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، شماره انتشار: ۴۶۰
شابک	: ۸-۳۷۵-۴۷۳-۹۶۴-۹۷۸ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت	: با همکاری محمدرضا جعفری، علی نجفی‌فر، جعفر حسین‌زاده و ایاد اعظمی یادداشت: کتابنامه
موضوع	: پوشش گیاهی - - ایران - - ایلام (استان)
شناسه افزوده	: جعفری، محمدرضا، شناسه افزوده: فیاض، محمد، ۱۳۳۵ شناسه افزوده: موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ط۳۶/م۲۶ SB۴۳۲ رده‌بندی دیویی: ۶۳۵/۰۹۶۴۰۹۵۵۴ شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۴۱۲۸۸

کمیته انتشارات

عادل جلیلی، استاد پژوهش	فاطمه سفیدکن، استاد پژوهش	محمد متینی‌زاده، دانشیار پژوهش
مصطفی مهری، دانشیار پژوهش	مصطفی اسدی، استاد پژوهش	سید محسن صادقیان مطهر، کارشناس ارشد
پرویز باباخانلو، دانشیار پژوهش	خسرو ناقب‌طالبی، دانشیار پژوهش	

شناسنامه

نام کتاب	: طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور، تیپ‌های گیاهی استان ایلام
تألیف	: ماشا... محمدپور و با همکاری محمدرضا جعفری، علی نجفی‌فر، جعفر حسین‌زاده، ایاد اعظمی
ویراستار علمی	: محمد فیاض
ناظر فنی چاپ	: سید محسن صادقیان مطهر
از انتشارات	: مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور
سال انتشار	: ۱۳۹۴
نوبت چاپ	: نخست
شمارگان	: ۱۰۰۰
چاپخانه	: نیاک
قیمت	: ۲۰۰۰۰۰ ریال
شابک	: ۸-۳۷۵-۴۷۳-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
خلاصه	۲
۱- اهداف طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور	۱۷
۲- روش بررسی	۱۷
۳- تشریح نشانه‌های روی نقشه پوشش گیاهی	۱۹
۴- ویژگی‌های گستره مورد مطالعه استان ایلام	۲۰
۴-۱- موقعیت جغرافیایی	۲۰
۴-۲- آب و هوا	۲۱
۴-۳- زمین شناسی	۲۶
۴-۴- منابع اراضی و خاک	۲۹
۴-۵- کشاورزی و دامداری و دیگر کاربری‌های اراضی	۳۶
۴-۶- ویژگی‌های فلور منطقه مورد مطالعه	۳۸
۵- تشریح تیپ‌های گیاهی	۳۹
۵-۱- تیپ‌های گیاهی گروه <i>Amygdalus Arabica</i>	۵۳
۵-۱-۱- <i>Amygdalus arabica-Quercus brantii</i> تیپ گیاهی	۵۳
۵-۱-۲- <i>Amygdalus Arabica- Annual grasses-Annual forbs</i> تیپ گیاهی	۵۳
۵-۲- تیپ‌های گیاهی گروه <i>Amygdalus lycioides</i>	۵۴
۵-۲-۱- <i>Amygdalus lycioides-Quercus brantii</i> تیپ گیاهی	۵۴
۵-۲-۲- <i>Amygdalus lycioides- Annual grasses- Annual forbs</i> تیپ گیاهی	۵۵
۵-۲-۳- <i>Amygdalus lycioides-Astragalus fasciculifolius</i> تیپ گیاهی	۵۶
۵-۲-۴- تیپ گیاهی	۵۷
<i>Amygdalus lycioides-Astragalus fasciculifolius- Annual grasses</i>	۵۷
<i>Amygdalus lycioides- Centaurea intricata</i> تیپ گیاهی	۵۷
۵-۲-۶- تیپ گیاهی	۵۸
<i>Amygdalus lycioides-Centaurea intricata-Astragalus faciculifolius</i>	۵۸
<i>Amygdalus lycioides – Echinops ritrodes</i> تیپ گیاهی	۵۹
<i>Amygdalus lycioides-Noaea mucronata</i> تیپ گیاهی	۵۹

- ۶۰..... ۵-۲-۹ تیپ گیاهی
- ۶۰..... *Amygdalus lycioides-Noaea mucronata- Carthamus oxycantha*
- ۶۱..... ۵-۲-۱۰ تیپ گیاهی
- ۶۱..... *Amygdalus lycioides-Noaea mucronata- Teucrium oriental*
- ۶۱..... ۵-۲-۱۱ تیپ گیاهی *Amygdalus lycioides- Salsola lachnantha*
- ۶۲..... ۵-۲-۱۲ تیپ *Amygdalus lycioides- Phlomis olivieri- Echinops ritrodes*
- ۶۲..... ۵-۲-۱۳ تیپ گیاهی
- ۶۲..... *Amygdalus lycioides- Astragalus faciculifolius- Noaea mucronata*
- ۶۳..... ۵-۳-۳ گروه *Annual grasses-Annual forbs*
- ۶۳..... ۵-۳-۱ تیپ گیاهی *Annual grasses-Annual forbs*
- ۶۴..... ۵-۳-۲ تیپ *Annual grasses- Annual Forbes- Ziziphus nummularia*
- ۶۴..... ۵-۳-۳ تیپ گیاهی
- ۶۴..... *Annual grasses-Annual forbs - Convolvulus oxyphyllus*
- ۶۵..... ۵-۳-۴ تیپ گیاهی *Annual grasses-Convolvulus reticulatus*
- ۶۵..... ۵-۳-۵ تیپ گیاهی *Annual grasses-Annual forbs -Teucrium polium*
- ۶۶..... ۵-۴ تیپ های گیاهی گروه *Astragalus fasciculifolius*
- ۶۶..... ۵-۴-۱ تیپ گیاهی
- ۶۶..... *Astragalus fasciculifolius-Amygdalus arabica-Annual grasses*
- ۶۷..... ۵-۴-۲ تیپ *Astragalus fasciculifolius- Amygdalus lycioides*
- ۶۷..... ۵-۴-۳ تیپ *Astragalus fasciculifolius- Annual grasses-Annuals forb*
- ۶۸..... ۵-۴-۴ تیپ گیاهی
- ۶۸..... *Astragalus fasciculifolius-Astragalus adscendens-Teucrium polium*
- ۶۹..... ۵-۴-۵ تیپ گیاهی
- ۶۹..... *Astragalus fasciculifolius -Centaurea intricata- Annual grasses*
- ۶۹..... ۵-۴-۶ تیپ گیاهی *Astragalus fasciculifolius-Echinops ritrodes*
- ۷۰..... ۵-۴-۷ تیپ گیاهی *Astragalus fasciculifolius-Gypsophilla pallida*
- ۷۰..... ۵-۴-۸ تیپ گیاهی
- ۷۰..... *Astragalus fasciculifolius-Heliotropium noeanum-Teucrium polium*
- ۷۱..... ۵-۴-۹ تیپ *Astragalus fasciculifolius-Hyparrhenia hirta*
- ۷۲..... ۵-۴-۱۰ تیپ *Astragalus fasciculifolius-Noaea mucronata*
- ۷۲..... ۵-۴-۱۱ تیپ *Astragalus fasciculifolius - Pteropryum noeanum*
- ۷۳..... ۵-۴-۱۲ تیپ گیاهی *Astragalus fasciculifolius-Phlomis bruguieri*
- ۷۳..... ۵-۴-۱۳ تیپ
- ۷۳..... *Astragalus fasciculifolius- Phlomis olivieri-Annual grasses*

۷۴.....	تیپ ۵-۴-۱۴.....
۷۴.....	<i>Astragalus fasciculifolius</i> - <i>Pteropryum noeanum</i> - <i>Teucrium polium</i>
۷۵.....	<i>Astragalus fasciculifolius</i> - <i>Teucrium oriental</i> تیپ ۵-۴-۱۵
۷۵.....	<i>Astragalus fasciculifolius</i> - <i>Teucrium polium</i> تیپ ۵-۴-۱۶
۷۶.....	تیپ ۵-۴-۱۷.....
۷۶.....	<i>Astragalus fasciculifolius</i> - <i>Teucrium polium</i> - <i>Centaurea intricata</i>
۷۷.....	تیپ-های گیاهی گروه <i>Astragalus gossypinus</i> ۵-۵-۰
۷۷.....	<i>Astragalus gossypinus</i> - <i>Amygdalus orientalis</i> تیپ گیاهی ۵-۵-۱
۷۷.....	تیپ گیاهی ۵-۵-۲.....
۷۷.....	<i>Astragalus gossypinus</i> - <i>Festuca ovina</i> - <i>Hordeum bulbosum</i>
۷۸.....	تیپ-های گیاهی گروه <i>Centaurea</i> ۵-۶-۱
۷۸.....	<i>Centaurea Intricate</i> تیپ ۵-۶-۱
۷۸.....	<i>Centaurea intricata</i> - <i>Astragalus curvij. rus</i> تیپ گیاهی ۵-۶-۲
۷۹.....	تیپ گیاهی ۵-۶-۳.....
۷۹.....	<i>Centaurea intricata</i> - <i>Carthamus oxyantha</i> - <i>Convolvulus reticulatus</i>
۷۹.....	<i>Centaurea intricata</i> - <i>Echinops kermanshahanicus</i> تیپ ۵-۶-۴
۸۰.....	تیپ ۵-۶-۵.....
۸۰.....	<i>Centaurea Intricate</i> - <i>Pteropryum noeanum</i> - <i>Astragalus fasciculifolius</i>
۸۰.....	<i>Centaurea intricata</i> - <i>Teucrium polium</i> - <i>Phlomis olivieri</i> تیپ ۵-۶-۶
۸۱.....	<i>Centaurea intricata</i> - <i>Thymbra spicata</i> تیپ گیاهی ۵-۶-۷
۸۱.....	تیپ-های گیاهی گروه <i>Convolvulus oxyphyllus</i> ۵-۷-۱
۸۲.....	<i>Convolvulus oxyphyllus</i> - <i>Gypsophilla pallid</i> تیپ ۵-۷-۱
۸۲.....	<i>Convolvulus oxyphyllus</i> - <i>Salsola lachnantha</i> تیپ ۵-۷-۲
۸۳.....	تیپ ۵-۷-۳.....
۸۳.....	<i>Convolvulus oxyphyllus</i> - <i>Salsola lachnantha</i> - <i>Alhagi camelorum</i>
۸۳.....	تیپ-های گیاهی گروه <i>Echinops ritrodes</i> ۵-۸-۱
۸۳.....	<i>Echinops ritrodes</i> - <i>Amygdalus lycioides</i> تیپ گیاهی ۵-۸-۱
۸۴.....	تیپ گیاهی ۵-۸-۲.....
۸۴.....	<i>Echinops ritrodes</i> - <i>Convolvulus oxyphyllus</i> - <i>Annual grasses</i>
۸۴.....	تیپ گیاهی ۵-۸-۳.....
۸۴.....	<i>Echinops ritrodes</i> - <i>Gundelia tournefortii</i> - <i>Annual grasses</i>
۸۵.....	تیپ-های گیاهی گروه <i>Hammada salicornica</i> ۵-۹-۱
۸۵.....	<i>Hammada salicornica</i> - <i>Annual grasses</i> - <i>Annual forbs</i> تیپ ۵-۹-۱
۸۵.....	<i>Hammada salicornica</i> - <i>Pteropryum noeanum</i> تیپ ۵-۹-۲

- ۸۶..... ۵-۹-۳ تیپ
- ۸۶..... *Hammada salicornica-Salsola lachnantha*-Annual grasses
- ۸۶..... ۵-۱۰ تیپ های گیاهی گروه *Noaea mucronata*
- ۸۷..... ۵-۱۰-۱ تیپ *Noaea mucronata*
- ۸۷..... ۵-۱۰-۲ تیپ *Noaea mucronata-Astragalus fasciculifolius*
- ۸۸..... ۵-۱۰-۳ تیپ
- ۸۸..... *Noaea mucronata- Astragalus fasciculifolius- Alhagi camelorum*
- ۸۸..... ۵-۱۰-۴ تیپ
- ۸۸..... *Noaea mucronata- Astragalus fasciculifolius- Amygdalus lycioides*
- ۸۹..... ۵-۱۰-۵ تیپ *Noaea mucronata- Centaurea Intricate*
- ۹۰..... ۵-۱۰-۶ تیپ *Noaea mucronata- Prosopis farcta*
- ۹۰..... ۵-۱۰-۷ تیپ
- ۹۰..... *Noaea mucronata- Pteropryum noeanum- Amygdalus lycioides*
- ۹۱..... ۵-۱۱ تیپ های گیاهی گروه *Salsola lachnantha*
- ۹۱..... ۵-۱۱-۱ تیپ *Salsola lachnantha- Alhagi camelorum*
- ۹۱..... ۵-۱۱-۲ تیپ *Salsola lachnantha- Annual grasses*
- ۹۲..... ۵-۱۱-۳ تیپ
- ۹۲..... *Salsola lachnantha- Amygdalus oxyphyllus - Annual grasses*
- ۹۲..... ۵-۱۱-۴ تیپ
- ۹۲..... *Salsola lachnantha-Gypsophila pallid-Hyparrhenia hirta*
- ۹۳..... ۵-۱۱-۵ تیپ *Salsola lachnantha- Noaea mucronata*
- ۹۳..... ۵-۱۲ تیپ های گیاهی گروه *Tamarix ramosissima*
- ۹۴..... ۵-۱۲-۱ تیپ *Tamarix ramosissima- Phragmites australis*
- ۹۴..... ۵-۱۲-۲ تیپ
- ۹۴..... *Tamarix ramosissima-Populus euphratica- Phragmites australis*
- ۹۵..... ۵-۱۳ تیپ های گیاهی گروه *Teucrium oriental*
- ۹۵..... ۵-۱۳-۱ تیپ
- ۹۵..... *Teucrium oriental- Astragalus fasciculifolius- Amygdalus lycioides*
- ۹۵..... ۵-۱۳-۲ تیپ *Teucrium oriental- Noaea mucronata*
- ۹۶..... ۵-۱۴ تیپ های گیاهی گروه *Ziziphus nummularia*
- ۹۶..... ۵-۱۴-۱ تیپ *Ziziphus nummularia-Alhagi camelorum*
- ۹۶..... ۵-۱۴-۲ تیپ گیاهی
- ۹۶..... *Ziziphus nummularia- Amygdalus lycioides- Noaea mucronata*
- ۹۷..... ۵-۱۴-۳ تیپ *Ziziphus nummularia- Annual grasses*

- ۹۸..... ۱۴-۵-۰-تپ گیاهی
- ۹۸..... *Ziziphus nummularia- Astragalus faciculifolius- Amygdalus lycioides*
- ۹۸..... *Ziziphus nummularia- Centaurea Intricate* ۱۴-۵-۰-تپ
- ۹۹..... ۱۴-۵-۰-تپ
- ۹۹..... *Ziziphus nummularia- Convolvulus oxyphyllus- Anchusa italica*
- ۹۹..... ۱۵-۵-۰-تپ های گیاهی گروه *Quercus brantii*
- ۹۹..... ۱۵-۵-۰-تپ *Quercus brantii- Acer monspessulanum*
- ۱۰۰..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی *Quercus brantii- Amygdalus arabica*
- ۱۰۰..... ۱۵-۵-۰-تپ *Quercus brantii- Amygdalus lycioides*
- ۱۰۱..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۱..... *Quercus brantii- Amygdalus lycioides- Acer monspessulanum*
- ۱۰۲..... ۱۵-۴-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۲..... *Quercus brantii- Amygdalus lycioides- Astragalus ecbatanus*
- ۱۰۲..... ۱۵-۵-۰-تپ
- ۱۰۲..... *Quercus brantii- Amygdalus lycioides- Astragalus fasciculifolius*
- ۱۰۳..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۳..... *Quercus brantii- Amygdalus arabica- Astragalus faciculifolius*
- ۱۰۴..... ۱۵-۵-۰-تپ
- ۱۰۴..... *Quercus brantii- Amygdalus lycioides- Noaea mucronata*
- ۱۰۴..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۴..... *Quercus brantii- Amygdalus orientalis- Crataegus azarolus*
- ۱۰۵..... ۱۵-۵-۰-تپ
- ۱۰۵..... *Quercus brantii- Amygdalus lycioides- Annual grasses*
- ۱۰۵..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی *Quercus brantii- Annual grasses - Annual forbs*
- ۱۰۶..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی *Quercus brantii- Astragalus ecbatanus*
- ۱۰۷..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۷..... *Quercus brantii- Astragalus ecbatanus- Daphne mucronata*
- ۱۰۸..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی
- ۱۰۸..... *Quercus brantii- Astragalus faciculifolius - Amygdalus arabica*
- ۱۰۸..... ۱۵-۵-۰-تپ
- ۱۰۸..... *Quercus brantii- Astragalus fasciculifolius- Amygdalus lycioides*
- ۱۰۹..... ۱۵-۵-۰-تپ
- ۱۰۹..... *Quercus brantii- Astragalus fasciculifolius- Annual grasses*
- ۱۱۰..... ۱۵-۵-۰-تپ گیاهی

۱۱۰	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Daphne mucronata</i> - <i>Amygdalus orientalis</i>
۱۱۱	 ۱۵-۵-تیپ گیاهی
۱۱۱	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Daphne mucronata</i> - <i>Astragalus faciculifolius</i>
۱۱۱	 ۱۵-۵- <i>Quercus brantii</i> - <i>Festuca ovina</i> تیپ
۱۱۲	 ۱۵-۵-تیپ گیاهی
۱۱۲	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Pistacia atlantica</i> - <i>Acantholimon bromifolium</i>
۱۱۲	 ۱۵-۵- تیپ گیاهی
۱۱۲	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Pistacia atlantica</i> - <i>Acer monspessulanum</i>
۱۱۳	 ۱۵-۵- تیپ گیاهی
۱۱۳	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Pistacia atlantica</i> - <i>Astragalus faciculifolius</i>
۱۱۳	 <i>Quercus brantii</i> - <i>Pyrus syriaca</i> تیپ گیاهی
۱۱۳	 ۱۶-۵-تیپ های گیاهی گروه منفرد
۱۱۴	 ۱۶-۵- تیپ گیاهی <i>Daphne mucronata</i> - <i>Rhamnus pallasii</i>
۱۱۴	 ۱۶-۵-تیپ گیاهی <i>Alhagi camelorum</i> - <i>Prosopis farcta</i>
۱۱۵	 ۱۶-۵- تیپ گیاهی <i>Astragalus ecbatanus</i> - <i>Scrophularia striata</i>
۱۱۵	 ۱۶-۵- تیپ
۱۱۵	 <i>Cymbopogon olivieri</i> - <i>Taraxacum orientale</i> - <i>Stipa hohenackeriana</i>
۱۱۶	 ۱۶-۵- تیپ <i>Gypsophila pallia</i> - <i>Noaea mucronata</i>
۱۱۶	 ۱۵-۵- تیپ
۱۱۶	 <i>Heliotropium noeanaum</i> - <i>Centaurea Intricate</i> - <i>Astragalus fasciculifolius</i>
۱۱۷	 ۱۶-۵- تیپ
۱۱۷	 <i>Phlomis olivieri</i> - <i>Centaurea Intricate</i> - <i>Heliotropium ramosissimum</i>
۱۱۷	 ۱۶-۵- تیپ <i>Pteroporum noeanaum</i>
۱۱۸	 ۱۶-۵- تیپ <i>Cornulaca leucacantha</i> - <i>Artemisia scoparia</i>
۱۱۹	 فهرست منابع:

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴	جدول (۱): خلاصه مشخصات تپهای گیاهی استان ایلام
۲۴	جدول (۲): میزان تبخیر سالیانه در ایستگاههای موجود در عرصه
۳۷	جدول (۳): استفاده از اراضی در شرایط حاضر در منطقه مورد مطالعه ایلام
۱۴۰	جدول (۴): توزیع تیپ های گیاهی منطقه مورد مطالعه ایلام

فهرست نمودار

عنوان	صفحه
نمودار (۱): منحنی آمپروترمیک ایستگاه ایلام	۲۳
نمودار (۲): منحنی آمپروترمیک ایستگاه ایوان	۲۳
نمودار (۳): منحنی آمپروترمیک ایستگاه مهران	۲۳
نمودار (۴): منحنی آمپروترمیک ایستگاه دهلران	۲۴
نمودار (۵): منحنی آمپروترمیک ایستگاه دره شهر	۲۴
نمودار (۶): فراوانی گروهای گیاهی در استان ایلام	۵۱
نمودار (۷): فراوانی تیپ‌های گیاهی در منطقه مورد مطالعه ایلام	۵۲

فهرست نقشه‌ها

شکل (۱)- موقعیت استان ایلام در کشور و مشخصات نقشه‌های پوششی آن در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰	۱۲۲
شکل (۲)- نقشه هم‌دما استان ایلام	۱۲۳
شکل (۳)- نقشه هم باران استان ایلام	۱۲۴
شکل (۴)- نقشه هم تبخیر استان ایلام	۱۲۵
شکل (۵)- نقشه اقلیم استان ایلام	۱۲۶
شکل (۶)- نقشه منابع اراضی استان ایلام	۱۲۷
شکل (۷)- نقشه پراکنش تیپ‌های گیاهی استان ایلام	۱۲۸
شکل (۸)- نقشه پوشش گیاهی شهرستان ایلام	۱۲۹
شکل (۹)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان ایوان	۱۳۰
شکل (۱۰)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان آبدانان	۱۳۱
شکل (۱۱)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان شیروان چرداول	۱۳۲
شکل (۱۲)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان دره شهر	۱۳۳
شکل (۱۳)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان دهلران	۱۳۴
شکل (۱۴)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان ارکواز ملکشاهی	۱۳۵
شکل (۱۵)- نقشه تیپ‌های گیاهی شهرستان مهران	۱۳۶

استان ایلام با مساحتی حدود دو میلیون هکتار در زاگرس مرکزی قرار گرفته است. از نظر وضعیت جغرافیایی در دو منطقه کاملاً متفاوت قرار دارد. قسمت‌های جنوبی دشتی و تپه ماهوری و سایر قسمت‌ها کوهستانی می‌باشد. این عامل باعث ایجاد اقلیم‌های مختلفی در سطح استان گردیده است و به همین دلیل تنوع گیاهی خوبی در سطح استان مشاهده می‌گردد بطوریکه هزارگونه گیاهی توسط گیاه شناسان در سطح استان جمع آوری و شناسایی شده است. اغلب این گونه‌های گیاهی در تیره‌های زیر مشاهده می‌شوند:

تیره *Compositae* با ۱۴۰ گونه و تیره *Papilionaceae* با ۱۱۷ گونه، تیره *Gramineae* با ۸۹ گونه، تیره *Labiatae* با ۷۲ گونه، تیره *Umbelliferae* با ۶۹ گونه، تیره *Cruciferae* با ۴۸ گونه، تیره *Boraginaceae* با ۴۰ گونه، تیره *Caryophyllaceae* با ۳۵ گونه، تیره *Chenopodiaceae* با ۲۸ گونه و تیره *Rosaceae* با ۲۴ گونه.

بر اساس فیزیونومی و گیاهان شناسایی شده و نقشه‌های جغرافیای گیاهی استان ایلام در دو حوزه رویشی نوبوسندین و حوزه زاگرس قرار دارد. حوزه نوبوسندین در مناطق جنوبی استان شامل مناطق بیابانی و تپه ماهوری و تپه‌های می‌باشد. اقلیم این مناطق بیابانی گرم میانی تا بیابانی گرم خفیف و نیمه خشک معتدل است و گیاه غالب این مناطق کاسه و فورب یکساله و در بعضی مناطق همراه با بوته‌های *Hammada*, *Ziziphus* می‌باشد که این مراتع بعنوان مرتع قشلاقی مورد استفاده دامداران عشایر و روستایی استان و استانهای همجوار مانند کرمانشاه و لرستان به‌کار می‌برند و به علت وجود تعداد دام بیش از ظرفیت مرتع این مراتع به شدت تخریب گردیده و گیاهان یکساله و غیر خوشخوراک در تمام سطح مراتع غالب شده است.

حوزه رویشی کرد و زاگرس شامل مناطق کوهستانی و غربی و شرقی استان است که بالاتر از ارتفاع ۷۰۰ متر قرار دارند و جنگل بلوط در این مناطق گسترش دارد. در خیلی از مناطق در زیر اشکوب این جنگل‌ها اقدام به زراعت دیم می‌گردد و یا بعنوان چراگاه مورد استفاده دام قرار می‌گیرند. به همین دلیل زاد آوری در جنگل‌های استان خیلی کم بوده و یا به جرات می‌توان گفت که هیچ زادآوری طبیعی در جنگل‌ها وجود ندارد و این امر باعث تخریب و از بین رفتن جنگل‌ها گردیده است.

علاوه بر موارد ذکر شده فوق که نشان دهنده دخالت انسان در مناطق طبیعی و تخریب آن است در طی سالیان اخیر وجود خشکسالی‌های شدید باعث تخریب بیشتر عرصه‌های طبیعی شده است. همچنین وجود گرد و خاک شدید که از عربستان و عراق وارد منطقه می‌گردد عامل دیگری در تخریب و از بین رفتن پوشش گیاهی است. بنابراین مطالعه پوشش گیاهی منطقه و مشخص کردن تیپ‌های گیاهی اقدام موثری در شناخت عرصه‌های طبیعی استان می‌باشد و تهیه نقشه پوشش گیاهی و بازنگری و بررسی روند تغییرات آن در طول زمان و به عبارت دیگر پایش پوشش گیاهی یک ابزار کارآمد برای مدیریت عرصه‌های طبیعی به شمار می‌آید. پس می‌توان گفت که طرح شناخت مناطق اکولوژیک با شناسایی تیپ‌های گیاهی و واحدهای اکولوژی زمینه را برای مدیریت بهتر منابع طبیعی آماده می‌تواند.

طرح شناخت مناطق اکولوژیک با هدف تهیه نقشه پوشش گیاهی اجرا می‌گردد. منطقه مورد مطالعه استان ایلام در محدوده سه نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰ ایلام به شماره NI 38-11 و دهلران به شماره NI 38-16 و کوه‌دشت به شماره NI 38-12 در مختصات ۴۵ درجه و ۳۸ دقیقه و ۴۲/۸ ثانیه تا ۴۸ درجه و ۰۱ دقیقه و ۱۷/۴ ثانیه طول شرقی و ۳۲ درجه و ۰۳ دقیقه و ۱۳/۴ ثانیه تا ۳۴ درجه و ۰۱ دقیقه و ۳۸/۹ ثانیه عرض شمالی قرار گرفته است. وسعت کل منطقه برابر ۱۹۷۲۷۸۹ هکتار می‌باشد.

بلندترین نقطه ارتفاعی کوه بانکول در شمال منطقه با ارتفاع ۲۶۰۹ متر و پست‌ترین منطقه با ارتفاع ۵۰ متر در جنوب منطقه و در نوار مرزی ایران با عراق در جنوب شهر مهران است.

از مراکز جمعیتی مهم منطقه مورد مطالعه ایلام، مهران، ارکواز، ملکشاهی، ایوان، دهلران، آبدانان، سرابله، دره شهر و زرین آباد را می‌توان نام برد.

در مطالعه حاضر با هدف تهیه نقشه پوشش گیاهی، با انجام عملیات گسترده میدانی تیپ‌های گیاهی بر اساس روش نمود ظاهری تفکیک شده‌اند. تفسیر ویژگی‌های اکولوژیک واحدهای رویشی با استفاده از نتایج بررسی‌های اقلیم، زمین‌شناسی، خاک، شیب، جهت، اقلیم و قابلیت اراضی صورت گرفته است.

بر اساس نتایج مطالعات انجام شده استفاده از اراضی در حال حاضر به شرح زیر است:

تیپ‌های گیاهی مرتعی با وسعت ۱۲۱/۱۰۹۶ هکتار، ۴۸/۹ درصد کل منطقه مورد مطالعه را در بر گرفته‌اند. تیپ‌های گیاهی جنگلی با وسعت ۶۰۱۹۲۴/۱ هکتار، ۳۰/۵ درصد کل منطقه مورد مطالعه را در بر گرفته‌اند. مجموعه اراضی کشاورزی شامل اراضی دیم، آبی زیر انکوب و باغ با وسعت ۳۸۹۸۷۱/۵ هکتار، ۱۹/۸ درصد کل منطقه مورد مطالعه را شامل می‌شود. مناطق مسکونی با وسعت ۶۱۲۷/۱ هکتار، ۰/۳ درصد کل منطقه مورد مطالعه را در بر گرفته‌اند. بیروزدگی سنگی با وسعت ۸۱۱۸/۹ هکتار، ۰/۴ درصد کل منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده است. رودخانه و سطح آزاد آب با وسعت ۲۳۷/۵ هکتار، ۰/۱ درصد کل منطقه را در بر گرفته و مناطق آبرفت و بدون پوشش گیاهی با وسعت ۱۳۳۹/۷ هکتار، ۰/۱ درصد کل منطقه را در بر گرفته‌اند.

نتایج نشان داد که گستره مورد مطالعه از تعداد ۱۶ گروه و ۱۰۹ تیپ تشکیل شده است. گروه *Quercus brantii* با ۲۳ تیپ بیشترین وسعت منطقه با وسعت ۵۹۰۳۸۳/۷ هکتار را به خود اختصاص داده است که برابر ۲۹/۹ درصد از مساحت کل منطقه مورد و ۳۷/۷ درصد پوشش گیاهی منطقه مورد مطالعه می‌باشد و گروه‌های بعدی به ترتیب عبارتند از *Salsola lachnantha*, *Amygdalus lycioides*, *Astragalus fasciculifolius*, *Annual grasses*, *Convolvulus*, *Ziziphus nummularia*, *Centaurea intricate*, *Noaea mucronata*, *Hammada salicornica* و *Amygdalus Arabica*, *Tamarix ramosissima*, *Teucrium orientale*, *Echinops ritrodes*, *oxyphyllus* که به ترتیب مساحتی برابر ۶۸۲۰۵/۹، ۵۸۵۶۰/۴، ۵۱۷۴۳، ۳۹۳۳۳/۲، ۱۹۱۵۶/۷، ۱۶۹۳۵/۵، ۱۳۶۱۷/۷، ۷۱۶۰/۱ و ۶۲۰۷/۵ هکتار را دارند.

تیپ گیاهی مستقل با ۱۰ تیپ و مساحت ۵۰۴۸۷/۵ هکتار، ۲/۶ درصد از کل منطقه را به خود اختصاص داده است و بزرگترین تیپ گیاهی در این گروه تیپ گیاهی *Pteropyrum noeanum* با مساحت ۱۵۷۷۵/۸ هکتار است که ۰/۸ درصد از منطقه را به خود اختصاص داده است.

تصاویر تیپ‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه ایلام در پیوست ارائه شده است.
خلاصه مشخصات تیپ‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه ایلام در جدول (۱) ارائه گردیده است.
واژه‌های کلیدی: واحدهای اکولوژیک، پوشش گیاهی، ایلام

www.ketab.ir